

Klassieke vorming in het voortgezet onderwijs

Inleiding

De positie van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs is niet florissant.

Recente voorstellen willen het examenprogramma van de vakken Latijnse en Griekse taal- en letterkunde vernieuwen en het onderwijskundig aanbod verbreden met een eindexamenvak antieke cultuur (zie de rapporten van WEKT en subgroep ARVO II).

Op verzoek van de staatssecretaris is een ad hoc-groep van classici gevormd (uit inspectie, VCN, WEKT, ARVO II, en op persoonlijke titel) met als doel: het formuleren van een synthese-voorstel, waarbij ook het advies van de WRR "Basisvorming in het onderwijs" in relatie tot de klassieke vorming wordt betrokken.

Bedoeld synthese-voorstel wordt in het hiernavolgende gedaan. Het bevat drie elementen:

- I Een beknopte actuele argumentatie voor de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs.
- II Beslissingen, noodzakelijk voor het handhaven van de klassieke vorming bij invoering van de algemene basisvorming in het voortgezet onderwijs.
- III Overige relevante beslissingen:
 - a. beslissingen over de voorstellen van WEKT en subgroep ARVO II, uitmondend in samenhangend beleid ten aanzien van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs;
 - b. onderwijs-structurele beslissingen die tevens de positie van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs gunstig kunnen beïnvloeden.

In het synthese-voorstel is gekozen voor een beknopte, puntsgewijze formulering van de onderwerpen waarover een beleidsbeslissing wenselijk is. Nadere toelichting en argumentatie volgen indien en voor zover noodzakelijk.

I Een beknopte actuele argumentatie voor de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs

De formulering van de onderwijsdoelstellingen en exameneisen waarop het huidige onderwijs in Grieks en Latijn zich richt, stamt uit 1968. Ze betekende toen - bij een rigoureuze vermindering van het aantal beschikbare lessen - zowel een versmalling (minder, en minder gedifferentieerde taalkennis) als een verbreding (aandacht voor tekstbegrip en voor de culturele context van het gelezene, mogelijkheid van thematische lectuur).

De implementatie van deze ingrijpende kwantitatieve en kwalitatieve verandering is, sinds de opheffing van de Commissie Modernisering Leerplan Klassieke Talen, nagenoeg geheel aan individuele docenten overgelaten. Systematische veldondersteuning heeft ontbroken, en de productie van adequaat les- en leermateriaal is nauwelijks op gang gekomen. Daardoor is het verzorgen van effectief en (mede door zijn effectiviteit) attractief onderwijs in hoge mate bemoeilijkt: de docenten zijn gedwongen "to finish the job without the tools". Daarenboven bevinden Grieks en Latijn zich in een moeilijke concurrentiepositie met andere vakken waarvan het praktisch nut voor de hand ligt en bovendien in minder lessen kan worden gerealiseerd.

Tijdens de huidige en de vorige kabinetsperiode is het onderwijsbeleid van de overheid meer dan tevoren erop gericht te zorgen dat de leerlingen behoorlijk worden toegerust voor een toekomst waarvan het aanzicht in hoge mate zal worden bepaald door technologische en economische ontwikkelingen. De druk op de tijd waarover de leerlingen beschikken wordt verhoogd zowel door de wens, ook andere (bijvoorbeeld niet-cognitieve) vormingsdoeleinden te verwezenlijken, alsmede doordat de gigantische kennisgroei op het gebied van de exacte wetenschappen de zwaarte van de exacte vakken vergroot. Ook de stijgende populariteit van het vak economie speelt hier een rol. De positie van het onderwijs in Grieks en Latijn wordt door dit alles alleen maar moeilijker.

Toch is het een wezenlijke taak van het onderwijs dat het de leerlingen plaatst in de eigen cultuurhistorische traditie, een taak waarvan het belang vooral het laatste decennium (en met name ook in het WRR-rapport "Basisvorming in het onderwijs") dreigt te worden onderschat. Het is onjuist te pretenderen dat deze taak bij uitsluiting door onderwijs op het gebied van de antieke cultuur kan worden vervuld. Anderzijds moet worden geconstateerd

1. dat de huidige opvattingen over het onderwijs in de moderne vreemde talen en in de geschiedenis voor de cultuurhistorische dimensie van deze vakken weinig ruimte laten, en
2. dat onderwijs in de antieke cultuur voor het aankweken van cultuurhistorisch besef een bij uitstek doelmatig instrument is.

De Europese beschaving laat zich immers tenminste tot laat in de achttiende eeuw in belangrijke opzichten begrijpen als het resultaat van een productieve interactie tussen eigentijdse behoeften en de producten van Grieks-Romeinse wetenschap, wijsbegeerte, literatuur en kunst. Ook de actuele betekenis van de klassieke beschaving is niet dubieus. Juist de classicus is door zijn opleiding en oriëntatie in staat om de verschillende componenten van een beschaving in onderlinge samenhang te presenteren, en iets van de bedoelde interactie voelbaar te maken. Met name in de antieke cultuur gaan tenslotte de leerling vertrouwde en vreemde elementen samen op een manier die tot nadenken stemt en stimuleert tot een kritische toetsing van eigen normen en waarden, die misschien het belangrijkste resultaat is van een gezond historisch besef.

Geconstateerd moet worden dat de positie van het onderwijs in de antieke cultuur door een reeks van op zich zelf niet samenhangende omstandigheden thans zo vergaand is verzwakt dat een samenhangend beleid nodig is om te voorkomen dat deze positie binnenkort - en a fortiori in de door de WRR als wenselijk beschreven situatie - onhoudbaar wordt. Het vrijwel of geheel verdwijnen van de antieke beschaving uit het voortgezet onderwijs kan zonder overdrijving worden gekwalificeerd als een cultuurbreuk, die de overheid uiteraard niet bewust nastreeft, maar waarvoor zij bij het uitblijven van gericht beleid wel verantwoordelijk zou zijn. In de nadere standpuntbepaling tegenover de voorstellen van de WRR zou dit besef moeten doorklinken.

Op korte termijn dient het beleid te leiden tot:

1. versterking van de positie van het onderwijs in Grieks en Latijn;
2. het scheppen van de mogelijkheid dat leerlingen in het kader van hun basisvorming gelegenheid krijgen tot een eerste, uiteraard vluchtige, kennismaking met de wortels van de eigen culturele traditie;
3. de mogelijkheid tot een wat diepgaander kennismaking zonder dat daarvoor kennis van de klassieke talen is vereist, en wel in de vorm van een examenvak antieke cultuur;
4. een aanzienlijke investering in de productie van het benodigde onderwijsmateriaal, zodat imago en rendement van het onderwijs eindelijk aan in redelijkheid te stellen eisen kunnen voldoen;
5. het wegnemen van overige belemmerende factoren.

Concrete voorstellen terzake worden hierna gedaan en nader geadstrueerd.

Er zij uitdrukkelijk op gewezen dat deze beleidsdoelstellingen - in het bijzonder de eerste - afstand nemen van een situatie waarin onderwijs op het terrein van de antieke cultuur alleen onderwijs is in Grieks en Latijn, en daardoor per definitie was voorbehouden aan een kleine groep. De identificatie van onderwijs op het gebied van de antieke cultuur met maatschappelijke elitevorming is strijdig met de gedachte dat enigerlei bewustzijn van het gemeenschappelijk cultureel verleden een essentiële component is in de geestelijke bagage van iedereen die enigszins bewust in de eigen culturele traditie wil participeren. De latente belangstelling voor deze component, zoals die zich bijvoorbeeld manifesteert in de bezoekersaantallen bij tentoonstellingen en in de belangstelling voor Teleac-cursussen, is niet onaanzienlijk, en behoort in het voortgezet onderwijs te worden bediend en gevoed op verschillende niveaus: alleen als relatief velen ermee in aanraking komen kan de kennis van de uiteraard beperkte groep die deze kennismaking kan en wil verdiepen en uitbouwen maatschappelijk functioneel zijn.

II Beslissingen, noodzakelijk voor het handhaven van de klassieke vorming bij invoering van de algemene basisvorming in het voortgezet onderwijs

Het WRR-advies "Basisvorming in het onderwijs" maakt geen afzonderlijke plaats vrij voor de klassieke talen tijdens de periode van voor allen gemeenschappelijke basisvorming. Het rapport stelt: "Ter discussie staan dus (...) in totaal drieëntwintig schoolvakken uit het bestaande onderwijsaanbod (...). Van twee vakken uit die collectie, Latijn en Grieks, is nooit voorgesteld ze in de voor iedereen verplichte basisvorming op te nemen en ze blijven om die reden hier verder buiten beschouwing" (bladzijde 95).

Bij de bespreking van het vak geschiedenis en staatsinrichting merkt de WRR op: "Antieke cultuurgeschiedenis of kunstgeschiedenis zullen (...) als aspecten van het geschiedenisonderwijs en niet als afzonderlijke vakken in het onderwijs voor alle leerlingen aanbod moeten komen, en niet in dat voor een selecte groep" (bladzijde 133-134).

De WRR geeft aan, dat de inhoud van het vak geschiedenis momenteel zo in beweging is, "dat het niet goed mogelijk is een concreet en gedetailleerd voorstel te doen voor een inhoud van de basisvorming voor geschiedenis" (bladzijde 132). Wel stelt hij: "Geschiedenisonderwijs moet volgens de thans gangbare opvattingen bij de leerlingen het bewustzijn van de historische dimensie van de huidige maatschappij versterken" (bladzijde 132). Tevens signaleert de WRR meer belangstelling voor de maatschappelijke relevantie van het vak: "Het bruikbaarheidsbeginsel staat dus voorop: de verworven kennis, vaardigheid en attitudes dienen bij te dragen aan een volwaardig functioneren in de samenleving" (bladzijde 132).

De ad hoc-groep spreekt als vrees uit, dat cultuurhistorische elementen, met name de antieke cultuur en haar doorwerking, tijdens de periode van basisvorming ondergewaardeerd raken. Zij baseert deze vrees op:

- de maatschappelijke gerichtheid van het vak geschiedenis tijdens de basisvorming,

- het geringe aantal beschikbare lessen voor geschiedenis,
- het integreren van staatsinrichting in het vak geschiedenis tijdens de basisvorming.

De staatssecretaris wordt geadviseerd een zodanige beslissing te nemen, dat een evenwichtige aanwezigheid van cultuurhistorisch onderricht tijdens de basisvorming wordt gegarandeerd.

Ten aanzien van de talige component in de klassieke vorming, de Latijnse en Griekse taal- en letterkunde, wil de ad hoc-groep aansluiten bij een mogelijkheid die de WRR biedt. Deze kiest immers voor een vrije ruimte in het lesrooster van ongeveer 20%: "Naast dit basisprogramma voor iedereen moet er een vrije ruimte in het lesrooster zijn, waarin leerlingen de kans krijgen naar aanleg en interesses vakken naast het basispakket te kiezen of vakken die daarbinnen vallen verder uit te diepen. Ook remediërende programma's, beroeporiëntatie en, voor scholen die dat willen, levensbeschouwelijke vorming kunnen een plaats krijgen in de ruimte die niet aan het basispakket wordt besteed" (bladzijde 149).

Het relatief grote aandeel vrije ruimte brengt het gevaar met zich mee, dat scholen onderling sterk gaan verschillen. Afhankelijk van de wijze waarop een school de vrije ruimte invult, krijgen leerlingen meer of minder ontplooiingsmogelijkheden. Deze ongelijkheid in het onderwijsaanbod ontnemt reeds tijdens de basisvorming leerlingen gelijke kansen, en veroorzaakt problemen bij verhuizingen en de overgang naar het vervolgonderwijs. De ad hoc-groep wil daarom aandacht vragen voor een verder uitgewerkte verplichte lessentabel met minder vrije ruimte, maar dan met mogelijkheden tot substitutie (een of meer lessen in de plaats stellen van een of meer andere lessen). Substitutie biedt de gelegenheid nuanceringen in de basisvorming aan te brengen: meer of minder uren voor bepaalde vakken of leergebieden in de basisvorming, en aandacht voor extra vakken. Om tegemoet te komen aan de - ook door de WRR onderschreven - wenselijkheid van een beperkt keuze-aanbod naast het basispakket, is het opnemen van klassieke talen in het onderwijs-aanbod tijdens de basisvorming als extra keuze-mogelijkheid aantrekkelijk en verstandig.

Dit aanbod sluit immers aan bij de bestaande mogelijkheid voor leerlingen op 80% van de v.w.o.-scholen om (een van) de klassieke talen tijdens de eerste leerjaren van het v.w.o. te kiezen. Bovendien is handhaving van de keuze-mogelijkheid van klassieke talen tijdens de eerste fase voortgezet onderwijs in overeenstemming met het regeerakkoord, dat stelt: "De structuur van het voortgezet onderwijs zoals geregeld in de Wet op het voortgezet onderwijs (met name LBO, Mavo, Havo, VWO) blijft gehandhaafd".

Wanneer in de toekomst de basisvorming in de eerste fase voortgezet onderwijs is gerealiseerd, prefereert de ad hoc-groep voor het eerste jaar van de v.w.o.-bovenbouw een verplicht brede spreiding van de keuze over relevante leerdomeinen. Een van deze domeinen zou dan "klassieke vorming" moeten zijn (80% van de v.w.o.-scholen kent immers nu reeds een aanbod van Latijn of Latijn en Grieks als eindexamenvak). Een ruimere keuzemogelijkheid voor leerlingen ontstaat door naast Latijn en Grieks ook antieke cultuur in het domein "klassieke vorming" aan te bieden. Op grond van hun brede vakkenpakket kunnen leerlingen de laatste twee jaren van het v.w.o. hun eindexamenpakket toespitsen op door hen geambieerde studies in het tertiair onderwijs. Een pakket van acht vakken geeft dan vanzelfsprekend meer keuze-mogelijkheden dan een van zeven vakken.

Stelt de overheid de basisvorming verplicht conform het WRR-advies en zonder additionele voorwaarden, dan zullen voor de gymnasium-leerlingen tijdens de vrije ruimte (17 wekelijkse lessen gedurende drie jaren) aan de orde moeten komen: de derde moderne vreemde taal, de klassieke talen en eventueel godsdienst. Bovendien zullen verschillende vakken (geschiedenis, scheikunde onder meer) aanspraak maken op een deel van de vrije-ruimte-tijd. Deze biedt na de noodzakelijke toewijzing van 6 uur aan de derde moderne vreemde taal en van 3 uur aan godsdienst nog slechts 8 uur voor de klassieke talen en eventuele andere vakken. In de huidige situatie tellen Latijn en Grieks in klas 2 en 3 tenminste 11 uur. De WEKT heeft erop gewezen, dat een kleiner urenal het realiseren van de doelstellingen van het onderwijs in de klassieke talen te enen male onmogelijk maakt. Zonder het principe van substitutie en zonder te voorzien in een realistisch keuze-aanbod van klassieke talen vreest de ad hoc-groep het verdwijnen van de talige component der klassieke vorming in het voortgezet onderwijs.

De ad hoc-groep acht het onwaarschijnlijk, dat leerlingen die tijdens de eerste fase voortgezet onderwijs geen kennis hebben gemaakt met klassieke talen, tijdens de tweede fase voortgezet onderwijs zullen kiezen voor het opnemen van (een der) klassieke talen in hun eindexamenpakket. Dit pakket is immers beperkt van omvang (7-8 vakken), en wordt vanzelfsprekend samengesteld met het oog op een toekomstige studie of werkkring (dus met duidelijk utilitaire overwegingen). De huidige keuze-percentages in het ongedeelde v.w.o. leren, dat de voorafschaduwning van de sterk economisch-technologisch bepaalde werkkring (ook op het niveau van het tertiair onderwijs) enig optimisme omtrent het voortbestaan van "de klassieken" in een toekomstige "post-WRR-bovenbouw" volstrekt ongegrond maakt, tenzij de overheid in de structuur van het voortgezet onderwijs maatregelen treft die realisering van de klassieke vorming (Latijn, Grieks en antieke cultuur) bevorderen.

De staatssecretaris wordt geadviseerd een beslissing te nemen over

- handhaving van de klassieke vorming als keuze-mogelijkheid tijdens de basisvorming;
- een verplichte brede spreiding van het vakkenpakket in het vierde leerjaar v.w.o. na de periode van basisvorming: "klassieke vorming" dient een van de leerdomeinen te vormen waaruit leerlingen verplicht zijn hun vakkenpakket samen te stellen.

III Overige relevante beslissingen

De onderwerpen waarover op korte termijn beleidsbeslissingen wenselijk zijn, worden hier geordend in twee categorieën:

- a) beslissingen over de voorstellen van WEKT en subgroep ARVO II, uitmondend in samenhangend beleid ten aanzien van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs;
- b) onderwijs-structurele beslissingen die tevens de positie van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs gunstig kunnen beïnvloeden.

De zorgwekkende situatie van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs vormt tussen beide categorieën de verbindende schakel. Volledigheidshalve zij opgemerkt, dat sommige voorstellen van de WEKT betrekking hebben op de situatie die in de VHO-nota werd geschilderd. Daartoe behoren het voorstel ten aanzien van de basistabellen in de onderbouw en het aanbod van Latijn op het tweede niveau. Nu de VHO-nota is ingetrokken, laat de ad hoc-groep deze voorstellen buiten beschouwing.

ad a: Beslissingen over de voorstellen van WEKT en subgroep ARVO II

a.1 Beslissing over de vaststelling van het examenprogramma Latijn en Grieks, zoals voorgesteld door WEKT

Het ligt voor de hand om bij de uitwerking van dit vast te stellen programma concreet vorm te geven aan periodisering en/of modulering. De voorgestelde syllabi en de genre-indeling bieden hiertoe aantrekkelijke mogelijkheden.

a.2 Beslissing over de invoering van een examenvak antieke cultuur in de bovenbouw van h.a.v.o. en v.w.o.

Het vak antieke cultuur biedt een goede mogelijkheid om aan leerlingen duidelijk te maken, dat de oudheid belangrijk is geweest voor de ontwikkeling van de Europese en Westerse cultuur. Ook kan het bijdragen tot een beter begrip en dieper inzicht in de ontwikkelingen van wetenschappelijke verworvenheden binnen tal van universitaire disciplines. Als aanvulling binnen het leergebied van de klassieke vorming komt het tegemoet aan de mogelijkheden van leerlingen die in de onderbouw geen onderwijs in Grieks of Latijn hebben gevolgd. Derhalve kan het vak een verbreding van de doelgroep in de bovenbouw van het h.a.v.o.-v.w.o. effectueren. Voor een uitvoeriger argumentatie wordt verwezen naar de adviezen van WEKT en subgroep ARVO II, en naar vorenstaande paragraaf I.

a.3 Beslissing over de ontwikkeling van een examenprogramma en een leerplan voor antieke cultuur als zelfstandig eindexamenvak in de bovenbouw h.a.v.o.-v.w.o., alsmede over de beschikbaarstelling van faciliteiten ten behoeve van de nascholing voor antieke cultuur

De ad hoc-groep adviseert de staatssecretaris over te gaan tot de instelling van een examenprogrammacommissie antieke cultuur. Voorts acht de groep het noodzakelijk faciliteiten beschikbaar te stellen voor een verantwoorde leerplanontwikkeling. Uitgangspunt bij een en ander moet zijn, dat de programmaontwikkeling geschiedt in zinvolle afstemming tot de programma's van Latijn en Grieks. Om dit te waarborgen adviseert de ad hoc-groep ter realisatie van eindexamenprogramma en leerplan gebruik te maken van de reeds enkele jaren functionerende sectie Antieke Cultuur van de VCN, aangevuld met een vertegenwoordiging van de ARVO II.

Gezien de onderwerpen en hun schematische opbouw die de subgroep ARVO II schildert (advies, bladzijde 43-50), leent ook het vak antieke cultuur zich uitstekend voor een programmatische periodisering en/of modulering.

Tevens zal een beslissing nodig zijn over de beschikbaarstelling van faciliteiten ten behoeve van de nascholing voor antieke cultuur (in samenhang met die voor de klassieke talen). Een structuur daarvoor bieden de bestaande PAV-cursussen, georganiseerd door de sectie VO/WO van de VCN. Op universiteiten beproeven vakdidactici reeds (nascholings)cursussen antieke cultuur voor docenten. De verwachting is, dat de behoefte van classici aan nascholing niet onaanzienlijk wordt vergroot.

a.4 Beslissing over de ontwikkeling van leermiddelen

Er is reeds thans, en er zal in de toekomst a fortiori een grote behoefte zijn aan goede leermiddelen waarin de programma's van Latijn, Grieks en antieke cultuur en hun onderlinge afstemming tot hun recht komen. De ad hoc-groep adviseert de staatssecretaris het mogelijk te maken aan de leerplansecties van de VCN deze taak - in samenwerking met educatieve uitgeverijen - naar behoren te realiseren, waarbij uiteraard constructief dient te worden ingespeeld op het zogenaamde syllabuswerk (WEKT).

Met dit doel is het, met gebruikmaking van de bij de VCN beschikbare expertise, nodig dat een kleine groep deskundigen met de coördinatie en voortgangsbewaking van een urgentie-programma wordt belast. De ad hoc-groep onderstreept dat het uitblijven van de nodige maatregelen op dit punt het de docenten in stijgende mate onmogelijk maakt om hun werk doelmatig te verrichten. Zij wijst erop dat er belangstelling van educatieve uitgevers voor materiaal op het gebied van de antieke cultuur waarneembaar is: versnippering in concurrerende activiteiten zal echter kwaliteitsverlagend werken.

ad b: onderwijs-structurele beslissingen die tevens de positie van de klassieke vorming in het voortgezet onderwijs beïnvloeden

b.1 Beslissing over het bevorderen van een brede samenstelling van vakkenpakketten

De gebleken behoefte bij de overheid over de keuzevrijheid van leerlingen aan banden te leggen ten gunste van wiskunde, natuurwetenschappelijke en maatschappelijke vakken verslechtert op zichzelf de positie van de klassieke talen. De ad hoc-groep stelt hierbij de vraag, in hoeverre zo'n ontwikkeling ten koste gaat van een zekere breedheid van vorming. Uitbreiding van het aantal vakken per eindexamenpakket (op het v.w.o. van 7 naar 8) zou de positie van de klassieke talen kunnen verbeteren, voorzover althans die verbetering niet ongedaan wordt gemaakt door verdere structurering van de pakketten. Elke verplichte structurering in de keuzepakketten zal immers de ruimte voor de vakken waartoe niet wordt verplicht beperken.

De staatssecretaris wordt geadviseerd de keuze van vakken in het eindexamenpakket aan niet te stricte regels te binden. ook wanneer dat pakket wordt uitgebreid tot acht vakken.

De keuze voor de klassieke talen verschilt sterk tussen gedeelde gymnasia, ongedeelde gymnasia en ongedeeld v.w.o.. Met name in het ongedeelde v.w.o. is de keuze van de klassieke talen als eindexamenvak gering.

De feitelijke inrichting van het ongedeelde v.w.o. in scholengemeenschappen versterkte deze tendens, omdat het tot voor kort niet werd toegestaan, dat in een scholengemeenschap voor ongedeelde v.w.o. een ongedeelde gymnasium afzonderlijk en gescheiden van een ongedeelde atheneum aanwezig was. Het is begrijpelijk, dat bij de samenstelling van eindexamenpakketten leerlingen hun aandacht allereerst laten uitgaan naar vakken die in de huidige omstandigheden een hoge waardering genieten: vakken die een entree bieden tot de wereld van technologie en economie. Een overheid die daarnaast ook de waarde van de cultuurhistorische component, en met name de klassieke talen, wil waarborgen, dient de keuze daarvan te bevorderen. Structuren verlenen daartoe mogelijkheden, zoals de inrichting van een lyceum met een ongedeelde gymnasium naast een ongedeelde atheneum, gescheiden van elkaar.

De staatssecretaris wordt geadviseerd te bevorderen, dat binnen de scholengemeenschappen voor ongedeelde v.w.o. de variant regel wordt waarbij het gymnasium ongedeelde en het atheneum ongedeelde worden ingericht, maar gymnasium en atheneum gescheiden blijven.

In de huidige situatie kent het ongedeelde v.w.o. een zodanige inrichting, dat gedurende de eerste vier leerjaren onderwijs wordt gegeven met inachtneming van vijf minimumtabellen (Circulaire AVO 73-17 d.d. 2 maart 1973, IV.4). Deze minimumtabellen sluiten de keuze van één klassieke taal, het vak economische wetenschappen en recht, en twee natuurwetenschappelijke vakken uit binnen het raamwerk van de tien examenvakken die alle leerlingen in het vierde leerjaar moeten volgen. Hierdoor ondervindt de keuze van de klassieke talen een belemmering. Juist de economische en natuurwetenschappelijke vakken verheugen zich in een grote belangstelling, ook van gymnasiumleerlingen. Het vak economie I is immers regulier keuzevak op het gymnasium, en meer dan 50% van de gymnasiasten kiest het als eindexamenvak.

De staatssecretaris wordt geadviseerd te bevorderen, dat binnen de systematiek van de minimumtabellen ongedeeld v.w.o. de gecombineerde keuze van een klassieke taal, het vak economische wetenschappen en recht, en twee natuurwetenschappelijke vakken in klas 4 mogelijk wordt.

b.2 Beslissing over de bekostiging van Latijn als eindexamenvak op athenea

Het aanbod van Latijn als eindexamenvak op athenea heeft zich spontaan ontwikkeld over ongeveer 50% van de athenea. In steeds sterkere mate wordt echter als probleem ervaren, dat dit vak hier niet wordt bekostigd. De ad hoc-groep bepleit derhalve een spoedige bekostigingsregel van Latijn op athenea (evenals trouwens van andere nieuwe eindexamenvakken waarin de bekostigingssystematiek niet voorziet). Deze problematiek heeft reeds eerder de aandacht van bewindslieden gehad, getuige de uitspraak van de staatssecretaris d.d. 12 januari 1982: "Er zal naar worden gestreefd om binnen het kader van de huidige uitgaven alle scholen (gymmasia, athenea en lycea) het aantal leraarlessen te geven dat zij nodig hebben. Dat geldt onder andere voor de lycea en athenea voor wat betreft het aanbieden van onderwijs in Latijn en Grieks, onderscheidenlijk Latijn. Dit laatste kan een thans bestaande belemmering bij athenea om Latijn aan te bieden wegnemen. Wellicht dat het aantal athenea met Latijn als eindexamenvak daardoor zal toenemen" (Memorie van antwoord, 12 januari 1982, Zitting Eerste Kamer 1981-1982, nr. 16a).

De staatssecretaris wordt geadviseerd een beslissing te nemen over het opnemen in de leraarlessen-systematiek van Latijn op athenea.

Ad hoc-groep van classici:

prof. dr. C.M.J. Sicking	(RUL)
mevrouw drs. M.J.Th. Verhallen	(WEKT)
drs. J.H. Terra	(WEKT)
drs. J.J.L. van Lent	(VCN)
drs. W. Oehlen	(ARVO II)
dr. J.M.C. Crousen	(inspectie)
dr. H. Steneker	(inspectie)

najaar 1986